

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Ганчо Тодоров Ганчев
на дисертационен труд

„Стратегическото управление на гръцкия банков сектор преди и след глобалната
финансова криза: фокус върху гръцките банкови дъщерни компании в България и
Румъния”

Разработен от Панайота Димитриос Триперина

и представен за защита за придобиване на образователната и научна степен „Доктор”
към Стопански Факултет в катедра „Финанси и отчетност” на Югозападния Университет
„Неофит Рилски” Благоевград, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит
и застраховка“, въз основа на заповед № 1467 от 09.07.2018 г. на Ректора на ЮЗУ и въз
основа на решение ФС на Стопанския факултет- Протокол №33 от 04.07.2018 г.

1. Кратки биографични данни

Панайота Димитриос Триперина има сравнително кратка, но интензивна професионална биография. Академичната и автобиография в областта на икономиката започва през 2005 г., когато тя завършва магистратура по бизнес администрация по съвместна програма между университета в Кентъки и Атинския технологичен институт. Междувременно работи на Националната банка на Гърция, като заема длъжности свързани с управлението на сметки и депозити, отпускане и гарантирана на заеми, изпълнителен директор за специални клиенти, главен изпълнителен директор за поръчки и банкови преводи. От май 2015 г. Панайота е докторант в катедра „Финанси и отчетност“ към Стопанския факултет на ЮЗУ Неофит Рилски.

През последните три години Панайота Триперина прояви изключително трудолюбие и задълбоченост при разработката на темата, свързана с управлението на гръцкия банков сектор преди и след глобалната финансова криза, бидейки част от изследваната от нея система. Подобни разработки са сравнително редки, поради съчетаването на качеството на наблюдател и анализатор, което ги прави особено ценни.

Панайота владее в различна степен гръцки, английски, немски и испански език.

2. Представяне на дисертационния труд

Обемът на дисертационния труд е 196 страници. Разработката е структурирана в 6 глави и заключение /седма глава/. Приложени са 41 таблици и 40 графики, които помагат за по-добрата илюстрация и подкрепа на тезите на изложението.

Още в увода, авторката формулира основните хипотези, които предстои да бъдат тествани в дисертационния труд- това са:

Хипотеза номер едно, че растежът на БВП (Брутен Вътрешен Продукт) има положително отражение върху рентабилността на банковия сектор.

Хипотеза номер две- по-високата капиталова адекватност има отрицателен ефект върху възвръщаемостта на активите и възвръщаемостта на собствения капитал на банките.

Хипотеза номер три - общата ликвидност има отрицателен отражение върху възвръщаемостта на активите и възвръщаемостта на собствения капитал на банките.

В методологичен план авторката набляга на сравнителния анализ, индуктивния и дедуктивния метод, използвани са иконометрични изследвания.

Първата глава на дисертационния труд е посветена на възможността за обективна оценка за управлението на банковите институции, като се вземат предвид различни вътрешни и външни фактори. Въпреки че не всички финансови посредници са изцяло търговски институции с цел печалба, по-голямата част от тях попадат именно в тази категория. Ето защо, първа глава започва с представянето на концептуалната рамка на стратегията на тези институции, като продължава с разглеждане на различни елементи от анализа на ефективността на управлението на банките, със специален акцент върху печалбата, тъй като последната е основната движеща сила на всяка компания. В тази връзка особено внимание е отделено на методологията за оценка на банките в рамката CAMELS- единната система за оценка на финансовите институции (Uniform Financial Institutions Rating System - UFIRS), предложена от Федерален Борд за Контрол на Финансови Институции (Federal Financial Institutions Control Board).

Втората глава разглежда функциите и рисковете на банковата система. Печалбите и рентабилността, както отбелязва авторката, могат да се разглеждат както през призмата на анализаторите на капитала, така и на кредитни анализатори. За анализаторите на капитала, печалбите са важни, като необходим източник за увеличаване на дивидентите на акционерите и за нарастване на стойността на тяхната инвестиция. Те се интересуват от печалбите, затова знаят дали и кога си заслужава да се купят или продадат акции. За кредитните анализатори, от друга страна, интересът се фокусира върху рисковете, на които печалбите се дължат, поради положителната корелация между риска и печалбата. Тук основното е рискът, който банката поема и оценката за това, дали банката е платежоспособна в краткосрочен и дългосрочен план. В резултата на това имаме различно отношение към съотношението печалба/рискови провизии. При проблем с качеството на активите, отговорът е в увеличаване на провизиите. По-високите провизии означават по-ниски печалби и дивиденти, респективно по-ниски котировки на акциите на банките.

За анализаторите на кредитните портфейли, високите провизии означават по-високи гаранции за рисковите активи, респективно по-добри оценки за финансовата стабилност на банките. По същия начин, когато се правят големи печалби, кредитните анализатори се обезпокояват, че това е резултат от недостатъчни провизии или прекомерно нарастване на кредитите и приемат резултата за положителен ако високата печалба компенсира влошаването на други кредитни фактори, като капитал или ликвидност.

Авторката правилно отбелязва, че оценката на качеството на активите на банката е най-важна, но и най-трудна част от банковия анализ. Качеството на активите или кредитното качество на лихвоносните активи е един от ключовите критерии за оценка на кредитния рейтинг на банката. Качеството на активите се отнася главно до вероятността активите да генерират приходи или загуби. Независимо от това, че практически всички банкови активи са рискови, вниманието на анализаторите е фокусирано върху кредитния портфейл на банката, тъй като повечето от приходите идват от тях и затова се очаква те да гарантират задълженията на банката към вложители и други кредитори.

Въз основа на анализа на факторите, които влияят върху финансовото състояние на банките, авторката прави интересен анализ на причините, поради които гръцките банки се оказват в тежко финансово състояние и течение на глобалната финансова криза. Подходът на авторката да анализира както макроикономическите фактори и поведението на

спестителите и потребителите, така и отговора на банките на изменящата се макроикономическа среда, изискванията на централните банки и ролята на капиталовите пазари. Този системен подход дава възможност за една реалистична интерпретация на кризата в гръцкия банков сектор.

В глава трета е направен преглед на сливания и придобивания, реализирани от гръцките банки в периода преди глобалната финансово-икономическа криза. Авторката правилно свързва експанзията на гръцките банки в балканските пост-комунистически държави с благоприятната фаза, в която се намира гръцката икономика. Трябва да се добави обаче и подкрепата, която гръцките банки получиха не само от своето правителство, но и от такива институции, като ЕБВР, Световната банка, ЕИБ и други.

Авторката правилно отбелязва също така, че източноевропейските държави бяха в ранен етап на развитието на своя финансов сектор. Така че гръцките банки имаха възможност да проникнат в нови пазари. Своевременните инвестиции в икономиките на тези държави от самото начало през 90-те години, първоначално за обслужване на гръцките предприятия, които се разпростираха в региона и след това да се възползват от големите възможности на банковия сектор, бързо ги доведе до доминантно положение. Авторката правилно подчертава, че през първите 10 месеца на 2006 г., половината от банковите придобивания на Балканите са държани от гръцките банки. Правилно са изброени и причините, поради които гръцките банки са насочили вниманието си към Балканите и Югоизточна Европа: това са нови пазари за гръцките банки; близкото разстояние; интензивната приватизация на банковия сектор; ограничена конкуренция; ниски разходи за труд; ниски данъчни ставки; благоприятни търговско-икономически споразумения; способност на гръцките банки да работят в условията на бюрокрация и корупция; благоприятни възможности за разширяване на гръцкия износ; наличието на многобройно гръцки студенти; подпомагане на експанзията на гръцкия капитал в региона. Тази систематизация на факторите за експанзия на гръцките банки на балканите е оригинална и има приносен характер.

Глава четвърта проследява въпроса с еволюцията на банковата среда в балканските държави, където гръцките банки са се разширили. Основната теза на авторката е, че благоприятните условия рязко се изменят с настъпването на глобалната финансова криза. Според анализа на авторката, глобалната финансова криза води до паралелно свиване на търсенето и предлагането на кредитите. Освен това, много чуждестранни транснационални банки пристъпват или към репатриране на своите капитали, или към продажба на своите филиали. И двата типа реакции се наблюдават и в България.

Пета глава излага резултатите от иконометричното изследване, посветено на тестване на основните хипотези, формулиране в началото на дисертацията. Проведено е сравнение на финансовите резултати на Българските и Румънските банки – филиали на гръцките банки - за периода от 2008 г. до 2015 г. Тази глава съдържа панелен регресионен анализ, за да се оцени влиянието на специфични фактори върху печалбите на тези банки през периода 2008-2015 г.

Авторката използва следните независими променливи:

Променлива е темпът на нарастване на БВП. Панелният регресионен анализ показва, че икономическият растеж е положително свързан с печалбата и рентабилността на гръцките банки в България и Румъния.

Втората независима променлива е капиталовата адекватност, тъй като това е най-важният инструмент за стабилизиране на банковата система. Високата адекватност намалява риска, но влияе негативно върху рентабилността на капитала.

Третата променлива е ликвидността, която също има противоречиво въздействие – може както да стабилизира платежеспособността, така и да намали рентабилността.

В шеста глава са сумирани резултатите от иконометричния анализ. Авторката прави интересни изводи относно ОББ и банка Пиреос в България, както и във връзка с гръцките банки в Румъния. Основните изводи засягат обаче формулираните в началото хипотези.

Хипотеза номер едно, а именно, че икономическият растеж и БВП са корелирани положително, се потвърждава частично.

Хипотеза номер две, относно предположението, че коефициентът за капиталова адекватност има ефект върху възвръщаемостта на активите (ROA) и възвръщаемостта на собствения капитал (ROE), потвърждението също е частично.

И най-сетне, хипотеза номер три, че общата ликвидност въздейства отрицателно върху възвръщаемостта на собствения капитал, се потвърждава като цяло.

В глава седма е сумирано заключението на дисертацията.

Един от парадоксите е, че българските и румънските банки имат по-висока ефективност от гръцките банки, които са техни собственици-компания майка. Това може да се обясни с много фактори.

В случая с Гърция, това може да се обясни с тежката дългова, икономическа и банкова криза.

Освен това, авторката заключава, че българските и румънските банки трябва да се занимават с въпроса за възвръщаемостта на активите и възвръщаемостта на собствения капитал. Тези банки имат високи коефициенти на капиталова адекватност, по-високи от нивата, необходими в регламента "Базел III". Този факт означава, че банките не използват своя капитал, за да увеличат печалбите си.

Разбира се, това може да бъде обяснено в различен аспект: гръцките банки, които са контролиращите акционери на тези български банки, се страхуват да поемат по-високи рискове, защото в случай на лош сценарий те трябва да предоставят капитал на тези банки; капитал, който те нямат. Трябва да се има предвид обаче, че и останалите български банки, които не се контролират от гръцки капитал, следват същата стратегия, което означава, че трябва да се търсят по дълбоки причини за свръхкапитализацията и свръхликвидността на българската банкова система.

3. Постижения и приноси

Приносите на дисертацията могат да се сведат до три основни тезиса.

Първо, разработката потвърждава теоретичната теза за положителна корелация между БВП и банковата рентабилност, независимо от това, че статистически връзката не е достатъчно силна. Вероятното обяснение за това обстоятелство е фактът, че стойността на банковите обезпечения продължава да пада и да влияе негативно върху печалбата, независимо то възстановяването на икономиката.

Вторият извод засягащ обратната връзка между реалния и банковия сектор е емпирично потвърден и частично отхвърля тезата за неутралността на парите. Анализът показва, че процикличната политика на банките води до намаляване на ликвидността в

течение на кризата, водещо впоследствие до нарастване на лошите кредити и влошаване на параметрите на икономическия цикъл.

Третият извод се свежда до това, че банковите загуби влияят различно върху доходността на собствения капитал и активите, което показва, че цените на акциите са по-чувствителни към загубите от активите, тъй като банковите активи са частично гарантирани с обезпечения, докато загубите влияят директно върху дивидентите и котировките на акционерния капитал.

Освен това, дисертационният труд съдържа оригинална класификация на факторите, определящи експанзията на гръцките банки на Балканите през 90-те години на миналия век.

4. Критични бележки

Към критичните бележки можем да отнесем относителната остарялост на използваната информация, независимо от това, че разработката е времево ограничена от самото заглавие. Изследването би могло да спечели, ако бяха разгледани по подробно въпросите, свързани с макропруденциалните проблеми на банковия сектор и политиката на ЕЦБ. Количеството на главите, обособени в дисертацията, също би могло да се съкрати.

5. Предложение към научното жури

В заключение ще отбележа, че в своята цялост, представеният от докторантката **Панайота Димитриос Триперина** дисертационен труд отговаря на всички критерии и изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което убедително препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на кандидатката образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

Дата: 23.08.2018 г.

.....

проф. Г. Т. Ганчев